

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi korkeimmasta oikeudesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan korkeimman oikeuden tuomionvoipaa jäsenmäärää koskevia säännöksiä muutettaviksi siten, että vakuutusosoikeuden päätöksistä tehtävät valitukset, jotka nykyisin on käsiteltävä viisijäsenisessä jaostossa, voitaisiin käsitellä ja ratkaista kolmijäsenisessä jaostossa. Edellytyksenä olisi, että kolmijäsenisen jaoston jäsenet olisivat ratkaisusta yksimieliset. Tällä korkeimman oikeuden työtavan muutoksella pyritään siihen, että korkein oikeus voisi nykyisellä jäsenmäärällään muiden asioiden käsittelemiseen tarvittavien istuntojen lukumäärän vähentymättä pitää tähänastista enemmän sellaisia istuntoja, joissa käsitellään vakuutusosoikeudesta tulleita asioita, ja että näiden asioiden käsittely tämän johdosta nopeutuisi.

Tapaturmavakuutuslain muuttamisesta heinäkuussa 1981 annetulla lailla muutettiin kor-

keimman oikeuden asemaa tapaturmavakuutusasioiden muutoksenhakujärjestelmässä siten, että vakuutusosoikeuden päätökseen voidaan hakea muutosta vain, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Korkeimman oikeuden aseman muutokseen vaikutti se, että mainitulla lailla luotiin tapaturmavakuutusasioissa ensimmäiseksi muutoksenhakuelimeksi tapaturmalautakunta. Lainmuutos tulee voimaan vuoden 1982 alusta.

Nyt ehdotettava lainmuutos koskisi niitä tapaturmavakuutusasioita, joissa vakuutuslaitos on antanut päätöksensä ennen 1 päivää tammi-kuuta 1982. Se koskisi myös lain voimaan tullessa korkeimmassa oikeudessa vireillä olevia asioita.

Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen lainsäädäntö

Vakuutusosoikeuden ratkaisemissa tapaturmakorvaus- ja sotilasvamma-asioissa haetaan muutosta korkeimmalta oikeudelta.

Tapaturmakorvausasioissa vakuutusosoikeuden päätökseen saa tapaturmavakuutuslain 53 §:n mukaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, milloin on kysymys siitä, oikeuttaako ruumiinvamma, sairaus tai kuolema sanotun lain mukaiseen korvaukseen, tai siitä, kenen on korvaus suoritettava, sekä lisäksi vakuutusmak-

sun ulosmittausta koskevassa perustevalitusasiassa, jos vakuutusmaksujen määrä on yli 200 markkaa. Lisäksi on mainitussa pykälässä säädetty, että työntekijän tiettyssä sukulaisuussuhteessa olevan omaisen oikeutta huoltoeläkkeen saantiin koskevaan vakuutusosoikeuden päätökseen saadaan hakea muutosta siltä osin kuin on kysymys lain 1—5 §:ssä säädettyistä korvattuuden edellytyksistä.

Sotilasvamma-asioissa haetaan vakuutusosoikeuden päätöksiin muutosta korkeimmalta oikeudelta sotilasvammalain 29 §:ssä säädetyn rajoi-

tuksin, jotka ovat vastaavantapaiset kuin edellä selostetut tapaturmavakuutusasioita koskevat rajoitukset.

Korkeimmasta oikeudesta annetun lain 7 a §:n (106/79) mukaan käsitellään ja ratkaistaan vakuutusosoikeuden päätöksistä tehdyt valitukset korkeimman oikeuden viisijäsenisessä jaostossa. Ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat voidaan eräin rajoituksin ratkaista kolmijäsenisessä jaostossa.

Sosiaalivakuutusuudistukseen liittyvänä toteutettiin tapaturmavakuutusasioiden muutoksenhakujärjestelmän uudistus tapaturmavakuutuslain muuttamisesta annetulla lailla (526/81). Mainitulla lailla, joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982, perustettiin tapaturmavakuutusasioiden uudeksi ensiasteen muutoksenhakuelimeksi tapaturmalautakunta. Lautakunnan päätöksestä haetaan muutosta vakuutus-oikeudelta, ja viimeisenä oikeusasteena on korkein oikeus. Korkeimman oikeuden asema tapaturmavakuutusasioiden ylimpänä muutoksenhakuaasteena järjestettiin samanlaiseksi kuin hovioikeuden toisena asteena ratkaisemissa asioissa. Niinpä vakuutusosoikeuden päätökseen saadaan hakea muutosta vain, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan.

2. Korkeimman oikeuden työtilanne

Korkeimpaan oikeuteen on vuosina 1978—1980 saapunut vakuutusosoikeusasioita seuraavasti:

1978	488
1979	515
1980	442

Vuoden 1980 lopussa oli korkeimmassa oikeudessa lopullisesti ratkaisematta 1256 vakuutusosoikeusasiaa eli noin kahden ja puolen vuoden aikana saapuneita asioita vastaava määrä.

Vakuutusosoikeudessa oli vuoden 1980 lopussa ratkaisematta 6 280 sellaista asiaa, joissa muutosta voidaan hakea korkeimmalta oikeudelta. Kun vakuutusosoikeudessa 1 päivästä maaliskuuta 1981 on toiminut seitsemän jaostoa entisten kuuden jaoston asemesta, on odotettavissa, että niiden korkeimpaan oikeuteen saapuvien vakuutusasioiden määrä, joita nyt ehdotettu uudistus koskisi, tulee lisääntymään, kunnes kuluvan vuo-

den loppuun saakka voimassa olevan muutoksenhakujärjestelmän alaiset tapaturmavakuutusasiat ovat tulleet loppuunkäsittellyiksi. Sen jälkeen uudistus jäisi koskemaan sotilasvamma-asioita.

Korkeimmassa oikeudessa oli lopullisesti ratkaisematta vuoden 1979 lopussa kaikkiaan 6 524 ja vuoden 1980 lopussa 5 654 asiaa. Myönteiseen kehitykseen on vaikuttanut vuoden 1980 alusta voimaan tullut valituslupajärjestelmä. On laskettu, että asiaruuhka saadaan puretuksi vuoden 1983 loppuun mennessä. Tämä edellyttää, että nykyinen ylimääräinen neljäs jaosto toimii vielä vuosina 1982 ja 1983. Sen jälkeen asioiden ruuhkautuminen voitaneen estää korkeimman oikeuden säännömukaisilla voimavaroilla.

3. Uudistuksen syyt ja ehdotetut muutokset

Korkeimman oikeuden asiaruuhka saataneen, kuten edellä on todettu, puretuksi vasta vuonna 1983. Hiljattain toteutettujen merkittävien uudistusten lisäksi on etsittävä keinoja, joilla asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta voidaan edelleen tehostaa ratkaisutoimintaa ja lyhentää asioiden käsittelyaikaa.

Yksi tuollainen keino on, että määrätty asiat hallitusmuodon 54 §:n 3 momenttiin (105/79) perustuvalla lainsäädäntötoimella siirretään nykyistä pienemmän henkilömäärän ratkaistaviksi. Näin on jo tehty riita- ja rikosasioissa sekä ylimääräistä muutoksenhakua koskeissa asioissa korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (106/79). Vuoden 1980 alusta voimaan tulleen valituslupajärjestelmän mukaan kysymys siitä, otetaanko asia lopullisesti korkeimman oikeuden ratkaistavaksi eli myönnetäänkö asianosaiselle valituslupa, ratkaistaan korkeimman oikeuden jaostossa, jonka tuomionvoipa jäsenmäärä on kolme. Myös vanhan muutoksenhakujärjestelmän mukaiset jutut sekä ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat voidaan määrättyin rajoituksin ratkaista tuollaisessa jaostossa.

Vakuutusosoikeusasiat muodostavat sellaisen asiaryhmän, jossa kolmijäseninen jaosto asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta voidaan ottaa käyttöön myös niitä koskevan vanhan muutoksenhakujärjestelmän alaisissa asioissa.

Korkeimmassa oikeudessa on vakuutus-oikeus-asiat useimmiten ratkaistu yksimielisellä päätöksellä. Vakuutus-oikeuden ratkaisut ovat muuttuneet vain harvoin, keskimäärin noin 8 %:ssa tapauksista. Kun muutos on tehty, se useimmissa tapauksissa on perustunut lääkintöhallituksen antamaan asiantuntijalausuntoon ja tapahtunut korvauksenhakijan eduksi.

Jotta ratkaisu kolmijäsenisessä jaostossa aina nojautuisi vähintään viisijäsenisen jaoston enemmistöä vastaavaan jäsenmäärään, ehdotetaan, että kolmijäseninen jaosto saisi ratkaista vakuutus-oikeuden päätöksestä tehdyn valituksen vain yksimielisellä päätöksellä. Yleiseltä kannalta periaatteellisesti merkittävät tai muuten tärkeät ja vaikeat asiat olisi vastedeskin ratkaistava viisijäsenisessä jaostossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

7 a §. Ehdotus toteutettaisiin lisäämällä korkeimmasta oikeudesta annetun lain 7 a §:ään uusi 3 momentti, jolloin pykälän nykyiset 3—5 momentti siirtyisivät 4—6 momentiksi.

Pykälän uuden 3 momentin mukaan voitaisiin korkeimpaan oikeuteen vakuutus-oikeudesta saapuvat valitusasiat käsitellä ja ratkaista pääsäännöstä poiketen kolmijäsenisessä jaostossa. Asian lopullinen ratkaiseminen kolmijäsenisessä jaostossa edellyttäisi kuitenkin, että kaikki jäsenet ovat ratkaisun sisällöstä yksimieliset. Muussa tapauksessa asia olisi siirrettävä viisijäsenisen jaoston ratkaistavaksi. Ratkaisu nojautuisi näin ollen aina vähintään viisijäsenisen jaoston enemmistöä vastaavan jäsenmäärän mielisyyteen.

Tarkoitus on, että vaikeat sekä periaatteellisesti tai muuten tärkeät asiat edelleen esiteltäisiin suoraan viisijäsenisessä jaostossa. Tarkemmat määräykset siitä, minkälaiset vakuutus-oikeusasiat olisi esiteltävä suoraan viisijäsenisessä jaostossa, antaisi korkein oikeus työjärjestyksensä.

Voimaantulosäännös. Oikeudenkäyntimenetelyä koskevista yleisistä periaatteista ja nyt ehdotettua lainmuutosta vastaavissa tapauksissa noudatetusta käytännöstä johtuu, että uutta säännöstä, joka koskee vain korkeimman oikeu-

4. Asian valmistelu

Korkein oikeus on hallitusmuodon 58 §:n nojalla 11 päivänä maaliskuuta 1981 tehnyt tasavallan presidentille esityksen korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta tässä esityksessä ehdotetulla tavalla. Hallituksen esitys perustuu tähän esitykseen.

5. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen toteutuminen johtaa siihen, että korkein oikeus voi nykyisellä jäsenmäärällään ja siis valtion menojen lisääntymättä ratkaista vakuutus-oikeusasiat nykyistä nopeammin.

den työtavan uudistamista eikä asianosaisten muutoksenhakuoikeutta enempää kuin muutoksenhakumenettelyäkään, noudatettaisiin myös ennen lainmuutoksen voimaantuloa korkeimpaan oikeuteen saapuneita vakuutus-oikeusasioita käsiteltäessä. Voimaantulosäännöksessä on lain voimaantulopäivän lisäksi tarpeen viitata edellä mainittuun tapaturmavakuutuslain muutokseen. Näin ollen nyt kysymyksessä olevaa lakia sovellettaisiin, paitsi sotilasvamma-asioihin, niihin tapaturmavakuutusasioihin, joita näiden asioiden vanha muutoksenhakujärjestelmä koskee, toisin sanoen asioihin, joissa vakuutuslaitos on antanut päätöksensä ennen sanotun tapaturmavakuutuslain muuttamisesta annetun lain 1 päivänä tammikuuta 1982 tapahtuvaa voimaantuloa. Lain voimaantulon jälkeen vakuutus-oikeudessa vireille tuleviin tapaturmavakuutusasioihin sovellettaisiin valituslupajärjestelmää.

2. Voimaantulo

Ehdotettu lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti sen jälkeen kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**korkeimmasta oikeudesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään korkeimmasta oikeudesta 22 päivänä heinäkuuta 1918 annetun lain 7 a §:ään, sellaisena kuin se on 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (106/79), uusi 3 momentti, jolloin nykyiset 3—5 momentti siirtyvät 4—6 momentiksi, seuraavasti:

7 a §

Vakuutusoikeuden päätöksistä tehdyt valitukset voidaan käsitellä ja ratkaista kolmijäsenisessä jaostossa. Asia on kuitenkin siirrettävä täysilukuisen jaoston ratkaistavaksi, jolleivät jaoston jäsenet esittelyn jälkeen ole ratkaisusta yksimieliset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta niihin tapaturmavakuutusasioihin, joissa vakuutuslaitoksen päätös on annettu 31 päivän joulukuuta 1981 jälkeen.

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*